

DECEMBRIE 2017

Gazeta ADMINISTRAȚIEI JUDEȚENE

Crăciun în Maramureș

Foto: Emanuel Luca

Un proiect **Gazeta** DE MARAMUREȘ

„Aici, în satele noastre minunate, localnicii încă poartă tradiționalele porturi populare confecționate de mână, se întâlnesc la șezători și perpetuează tradiția prin festivaluri folclorice”.

Evenimentul

Crăciun în Maramureș

aduce turiștii mai aproape de obiceiurile și datinile străbune maramureșene

An de an, înaintea sărbătorilor de iarnă, Muzeul Satului din Baia Mare prinde viață. Bătrânele case țărănești de sub Dealul Florilor adună într-o singură zi în curțile lor sute de colindători, sosiți din toate zonele Maramureșului și nu numai, care aduc gazdelor vestea cea mare a nașterii pruncului Isus. Seria evenimentelor „Crăciun în Maramureș” depășesc granițele locului și ale zilei, având în vedere că, în perioada 17 – 28 decembrie, județul Maramureș îmbracă straie de sărbătoare.

Maramureșul, acest ținut de vis locuit de oameni gospodari și prietenoși este regiunea unde și cel mai pretențios turist va putea găsi magia specifică acestor locuri. Obiceiurile și portul nostru popular, alături de ospitalitatea și deschiderea locuitorilor rămân veșnic în sufletul celor

care poposesc pe minunatele noastre meleaguri. Aici, în satele noastre minunate, localnicii încă poartă tradiționalele porturi populare confecționate de mână, se întâlnesc la șezători și perpetuează tradiția prin festivaluri folclorice. Maramureșul se adresează tuturor turiștilor și acoperă toate preferințele, iar evenimentul „Crăciun în Maramureș”, ajuns acum la cea de-a IX-a ediție, așteaptă un flux de mii de vizitatori care să se bucure alături de organizatori de toate acțiunile care vor fi întreprinse atât în municipiul Baia Mare, cât și în localitățile partenere din județ.

Evenimentele aflate sub egida acestei sărbători vor avea loc pe parcursul întregii perioade, până în data de 28 decembrie, în marea majoritate a localităților Maramureșului. Vor fi concerte de colinde, festivaluri, mese rotunde, expoziții, piese de teatru,

târguri de artă populară și multe alte acțiuni organizate de primării, centre culturale, muzee, case de rugăciuni ale cultelor religioase, case de cultură.

Vă invităm, așadar, în Maramureș, locul unde tradiția și obiceiurile sunt la ele acasă, aici unde maramureșenii au moștenit de la strămoșii lor mândria și obiceiuri nepieritoare ce au rămas vii, peste ani, fiind păstrate cu sfințenie de generațiile următoare. Evenimentul „Crăciun în Maramureș” se adresează tuturor gusturilor și preferințelor, iar hotelurile și pensiunile din județ sunt pregătite să îndeplinească și cele mai neașteptate dorințe culinare, oferind, pe lângă prezentarea obiceiurilor specifice și plimbări cu sania trasă de cai sau alte atracții turistice surprinzătoare.

Gabriel Valer Zetea,
Președintele Consiliului Județean
Maramureș

„CRĂCIUN ÎN MARAMUREȘ”

povestea unui eveniment devenit tradiție

Seria evenimentelor „Crăciun în Maramureș” debutează an de an în Muzeul Satului din Baia Mare, urmând să depășească granițele locului și ale zilei, având în vedere că, în perioada 22 – 28 decembrie, întregul județ îmbracă straie de sărbătoare.

Cine n-a făcut un Crăciun în Maramureș n-a simțit pe deplin tumultul sărbătorilor de iarnă. Cine n-a băut pălincă de Maramureș lângă porcul pârjolit la foc de paie și n-a mâncat ureche și șorici în gerul dimineților de Ignat, nu știe cum se pregătesc bucatele din satele maramureșene în ajunul sărbătorilor de iarnă.

Cine n-a văzut ce înseamnă o adevărată pomană a porcului a avut ocazia să vadă pe viu fabulosul spectacol al satului tradițional maramureșean, în cadrul acțiunii „Crăciun în Maramureș” organizată, anual, din 2009, de Consiliul Județean Maramureș, Ansamblul Național „Transilvania”, Muzeul de Etnografie și Artă Populară Maramureș, Maramureș Infoturism și Centrul Județean de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare Maramureș.

An de an, în preajma sărbătorilor de iarnă, Muzeul de Etnografie și Artă Populară Maramureș din Baia Mare prinde viață, reconstituind o zi din viața satului maramureșean din zilele de dinaintea Crăciunului. De 9 ani, Consiliul Județean Maramureș, Ansamblul Național „Transilvania”, Muzeul de Etnografie și Artă Populară Maramureș, Maramureș Infoturism și Centrul Județean de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare Maramureș surprind esența Maramureșului, identitatea și sufletul maramureșenilor

frumos ca un colind în cadrul unui eveniment despre tradiții, devenit, la rândul său, tradiție: „Crăciun în Maramureș”.

În acest an, evenimentul ajuns la ediția cu numărul IX se va desfășura în perioada 22 – 28 decembrie 2017 și va crea un cadru specific maramureșean în preajma sărbătorilor de iarnă, prin organizarea diferitelor acțiuni culturale. Bătrânele case țărănești de sub Dealul Florilor adună într-o singură zi în curțile lor sute de colindători, sosiți din toate zonele Maramureșului și nu numai, care aduc gazdelor vestea cea mare a nașterii pruncului Isus. Seria evenimentelor „Crăciun în Maramureș” debutează an de an în Muzeul Satului din Baia Mare, urmând să depășească granițele locului și ale zilei, având în vedere că, în perioada 22 – 28 decembrie, întregul județ îmbracă straie de sărbătoare.

De 49 de ani încoace, festivalul reunește toate comunitățile maramureșene în jurul aceluiași scop, acela de conservare și promovare a valorilor tradițiilor și obiceiurilor de iarnă a acestor meleaguri, dar și promovarea portului popular.

Festivalul de Datini și Obiceiuri de Iarnă „Marmația” este cel mai longeviv eveniment de acest gen din țară, atrăgând anual un număr foarte mare de turiști dornici să cunoască valorile și unicitatea Țării Maramureșului.

Caracterul regional al acestui eveniment cultural este evidențiat de prezența unor grupuri artistice din Maramureș, reprezentate fiind inclusiv minoritățile maghiară, ucraineană și evreiască. Se bucură, de asemenea, de prezența câtorva grupuri de colindători din județele Bistrița-Năsăud, Satu Mare, Suceava, Neamț, Botoșani și Mureș, lucru care conferă manifestării caracterul național. Totodată, nu trebuie neglijată rezonanța internațională pe care o are

Festivalul de Datini și Obiceiuri de Iarnă „Marmația” datorită grupurilor de artiști din Serbia. Valoarea acestui festival care nu s-a degradat de la an la an, ci dimpotrivă, devine un instrument important de conservare și promovare a culturii maramureșene, a fost motivul pentru care acesta a fost cuprins în Programul cultural prioritar al Consiliului Județean Maramureș pentru anul 2017, făcând totodată parte din lista acțiunilor desfășurate în cadrul celei

de-a IX-a ediții a evenimentului „Crăciun în Maramureș”, organizat de Consiliul Județean Maramureș.

Timp de două zile, 27-28 decembrie, în cadrul Festivalului de Datini și Obiceiuri de Iarnă „Marmația”, la Sighetu Marmației sunt organizate diverse acțiuni culturale, expoziții, simpozioane și spectacole de datini și obiceiuri de iarnă, prin care participanții etalează aspectele tradiționale legate de sărbătorile străvechi de iarnă. Alături de săteni îmbrăcați în costumele lor specifice se perindă prin centrul orașului, iar călăreții, căruțe cu colindători, Vișlăimuri, mascași și capre din Maramureș, dar și din alte județe din țară vin și încântă ochii privitorilor.

Primăriile din județ devin gazde pentru colindători și turiști, îmbrăcați în straie populare, împodobesc brațul și așteaptă colindătorii cu colăcei, mălai cu cârnați, vin, mere, cozonac de casă, pălincă aranjate apetisant în fața caselor tradiționale din muzeu.

Cultura tradițională a unei zone nu poate fi cunoscută decât organizând asemenea evenimente, care apoi să fie promovate și transmise țării întregi. De aceea „Crăciun în Maramureș” se dorește, practic, o prezentare a ofertei turistice a Maramureșului într-un mod cât mai atrăgător, reconstituind o zi din ajunul mării sărbători a Nașterii Domnului.

Chiar dacă trăim un prezent controversat, în care tradiționalul și arhaicul sunt agesate și periclitate de invazia kitsch-ului, în Maramureș încă se mai păstrează tradiția, încă se mai umblă cu colinda, încă se mai coc colăcei în cuptor, se mai face pomana porcului, se mai cântă colindele străvechi învățate de la bunici. Acesta este Maramureșul! Cu oameni hotărâți și frumoși! Cu oameni care știu să muncească dar să și petreacă la sărbători. Cu oameni cu credință în Dumnezeu, aprigi la lucru, dar blânzi la suflet, cu drag de frumos, cu bucuria de a-și primi oaspeții cu brațele deschise și de a le așterne masa cu pâinea coaptă în cuptor și cu tradiționala pălincă.

Din manifestările intitulate generic „Crăciun în Maramureș” nu lipsesc simpoziioanele, vernisajele, expozițiile, concertele de colinde dar și evenimentele științifice, care vizează, pe lângă aducerea pe tapet a poveștilor, miturilor și ritualurilor de Crăciun, și posibilitatea folosirii și concretizării acestora în proiecte cu finanțări europene.

Cea de-a IX-a ediție „Crăciun în Maramureș” se încheie, ca de fiecare dată, în 28 decembrie, cu Festivalul de Datini și Obiceiuri de Iarnă „Marmația”, organizat de Primăria Municipiului Sighetu Marmației, aflat la cea de-a LXIX-a ediție.

„Evenimente aflate sub egida "Crăciun în Maramureș" vor avea loc pe parcursul întregii perioade, până în data de 28 decembrie, în marea majoritate a localităților județului. Vor fi concerte de colinde, festivaluri, mese rotunde, expoziții, piese de teatru, târguri de artă populară și multe alte acțiuni organizate de primării, centre culturale, muzee, case de rugăciuni ale cultelor religioase, case de cultură etc. Festivalul Marmația încheie evenimentele care marchează sărbătoarea Crăciunului și începutul unui nou an mai bun”.

Ioan Doru Dăncuș, vicepreședintele Consiliului Județean Maramureș

În încheierea Festivalului de Datini și Obiceiuri de Iarnă „Marmația”, organizatorii dedică ziua de 28 decembrie părții științifice, organizând în Sala de conferințe a Muzeului Maramureșului din Sighetu Marmației sesiunea cu caracter internațional de comunicări pe teme de obiceiuri și datini de iarnă, etnografie și istoria culturii.

„Această ediție a evenimentului «Crăciun în Maramureș» vine cu un program extrem de bogat. În fiecare zi vom desfășura diferite manifestări atât în Baia Mare, cât și în alte localități din județul Maramureș. Vă invit pe toți să participați în număr cât mai mare pentru a arăta tuturor cât suntem de fericiti că locuim în acest județ care, din punctul meu de vedere, al celor care suntem aici și, mai ales, al consilierilor județeni, este cel mai frumos județ din România”.

Gabriel Zetea, președinte al Consiliului Județean Maramureș

Tradiții și obiceiuri de iarnă

Bradul simbolizează veșnicia neamului, dar având crengile în formă de cruce, are și o simbolică creștină. Într-o colindă veche se spune că, sub crengile lui s-ar fi născut „Cel fără de început” și de aceea este „pedepsit” să i se taie „vârvuțul”, aluzie la sacrificarea copiilor sub 2 ani de către Irod.

În preajma sărbătorilor de iarnă, Maramureșul devine un tărâm magic, de poveste. Obiceiurile și tradițiile ancestrale se păstrează încă aici cu sfințenie, dând sărbătorilor de iarnă un farmec aparte.

Ruga bradului
„Sus, pă muntele Gutâi
I-os brăduț, de cel dintâi
Zin meșterii de la Izvoară
Cu săcurea, să-l doboară
Mult să roagă brăduțu’
Să nu-i ciunte vârvuțu’
Batăr cât el s-ar ruga
Vârvu tăt i l-or ciunta
L-or pune domnii-n pahară
În aiastă sfântă sară.
Asta-i sara sârilor
Bucuria pruncilor”.

(Mihaela Nemeș, Călinești, P. Bilțiu, vol. I)

Are în via un obicei, o tradiție este ca și cum ai colinda la fereastra propriei tale ființe, ca și cum ai privi, pe furiș, în rai. Maramureșul este foarte bogat în obiceiuri și tradiții de sărbători, mai ales în preajma Crăciunului. Pregătirea sărbătorilor de iarnă presupune un ritual complex, care începe de la „intrarea postului”. Încă din prima săptămână de post încep pregătirile legate de însușirea repertoriului de colinde prin repetiții organizate ale cetelor de colindători.

Tot din această săptămână încep repetițiile din cadrul obiceiurilor tradiționale performate în seara sărbătorii: Viflaimul, Irozii, Steaua. Tot în post se sacrifică porcul și se pregătesc preparatele tradiționale ce vor fi oferite colindătorilor. Variantele de colindă conțin aluzii la aceste daruri: „Scoală, gazdă, dă-mi cârnaț / C-or fi buni, că-s afumați / La noi în straiță băgați”. În perioada acestui post se macină grâul din care se vor prepara

alte daruri rituale din aluat. Pregătirile pentru marea sărbătoare culminează în cele trei zile de dinaintea sărbătorii, dar mai ales în Ajun, când se mătura curțile, se prepară colacii, cozonacul, sarmalele și toate bucatele pentru seara Crăciunului.

Acum se gătesc interioarele: „pe ușe cu struțuri / Pe la blide cu șterguri / Și-n cornul cuptorului / Pana peșitorului”. Fiecare casă trebuie să fie împodobită cu un brad sau măcar cu câteva crenguțe. Conform mitologiei, seva bradului ar conține elixirul tinereții fără bătrânețe și a vieții fără de moarte, deoarece rămâne verde tot anul.

Colind, Doamne, colind

Încă de la începuturile sale, poporul nostru și-a creat o formă proprie de a înțelege și trăi marile evenimente din viața creștină. Astfel, la români, cel mai original mod de cinstire a Nașterii Domnului este colinda. Colinda reprezintă un mod de a ne pregăti pentru Crăciun și de a serba bucuria lui, ca întâlnire a noastră cu sfințenia și cu bunătatea lui Hristos Dumnezeu.

Colindele prezintă o valoare neprețuită prin originea și mai ales prin vechimea lor. Ele reprezintă cântecul nostru strămoșesc și una dintre cele mai vechi forme de manifestare a folclorului religios românesc.

Însă, pe lângă mesajul ceresc al mântuirii, colindele au format și o școală de încurajare, de nădejde și de virtuți morale în viața credincioșilor, exprimând dragostea de oameni, întraajutorarea, smerenia, ascultarea și bunătatea, cinstea, dragostea de țară, eroismul, bucuria sărbătorilor, dorința de prosperitate, belșug și pace, ca idealuri nepieritoare și caracteristici esențiale ale sufletului poporului nostru.

De asemenea, este prezentă, în colinde, natura care se bucură deopotrivă cu oamenii la Nașterea Domnului. „Florile de măr”, „florile dalbe”, „flori dintre flori” se reînnoiesc în fiecare an în mersul colindelor, căci și ele au așteptat pe Răscumpărătorul lor. Astfel, în armonia ce se stabilește între cer și pământ, cântarea îngerilor ce vestesc pacea divină se răsfrânge în colind ca o revărsare de har ce inundă tot universul. În Ajunul Crăciunului, în satele din Maramureș, primii care pleacă la colindat sunt copiii. Cu trăistuțele la gât, aceștia merg pe la case ca să anunțe marele eveniment care se va produce, iar în schimbul colindei lor se obișnuiește să se ofere colaci, nuci, mere.

Colinda este o Evanghelie populară, o Biblie nescrisă a Nașterii Domnului. Readucerea în atenție a Nașterii Domnului, în fiecare an, ne arată că sărbătoarea Crăciunului este prezența permanentă a lui Hristos între noi.

Cetele de feciori încep să umble la colindat, o dată cu lăsarea serii. După ce s-au pregătit temeinic pentru aceasta zi, bărbații încep să colinde pe la casele oamenilor. Vor intra doar acolo unde sunt bine primiți. De aceea, casele trebuie să fie luminate și poarta

deschisă, doar așa vor ști colindătorii unde să intre. Tradiția spune că nu trebuie să existe casă necolindată. Colindul ține până a doua zi, când toate cetele de feciori se întâlnesc la biserică.

Creștinilor, noi astăzi

Creștinilor, noi astăzi
Un praznic mare-avem
Ca să-l putem cunoaște
Veniți la Viflaim.
Că L-a născut în lume
Pe-acel ce-L așteptăm
Maria, Maica sfântă
Veniți ca să-L vedem.
Pe paie între vite
Iisus este străin
Să-I ducem și noi daruri
Veniți la Viflaim.
Să mergem cu păstorii
Și să Îl preamărim
Căci pentru noi El S-a născut
Veniți la Viflaim.
Creștinilor, noi astăzi
Degrabă s-alergăm
Spre-a noastră mântuire
Veniți la Viflaim.

.....

Aseară pe-nserate

Aseară pe-nserate
Fecioara Maria
În Viflaim cetate
Călătorind sosea.
Și fiind obosită
Sălaş își căuta,
Și-n Viflaimul mare
Nimenea n-o primea.
Atunci Sfânta Fecioară
Din Viflaim ieșea,
Și-n câmp, într-o poiată,
Acolo s-așeza.
Și între dobitoace,
Pe fânul cel uscat
Născut-a Preacurata
Un Mare Împărat.
Fiul începe-a plânge
Maria-L mângâia
O, nu plânge Iisuse
Că Tu cunoști lumea.
Că lumea asta mare
Prin Tine s-a născut
Prin Tine și prin Tatăl
Prin Dumnezeu cel Sfânt.
La fiecare casă
S-aud colindători,
Colinda lor duioasă
Răsună până-n zori.

....

Adorarea magilor

Noi umblăm și colindăm,
Florile dalbe,
Pe Dumnezeu căutam,
Florile dalbe,
Alergăm și-l aflăm,
Florile dalbe,
În iesle la boi născut,
Florile dalbe.
Vântul dulce tragână,
Florile dalbe,
Pruncul de mi-L leagână,
Florile dalbe,
Ploaia caldă Fiul scaldă,
Florile dalbe,
Neaua ninge, nu-L atinge,
Florile dalbe.
Pruncul mâinile-și întinde,
Florile dalbe,
Maica Sfânta le sărută,
Florile dalbe,
La pământ plecându-ne,
Florile dalbe,
Și noi sărutându-le,
Florile dalbe.
Bucuroși să-L prăznuim,
Florile dalbe,
Cu daruri să-L dăruim,
Florile dalbe,
Cu stele albe de flori,
Florile dalbe,
Și-o oaie cu miel prior,
Florile dalbe.

...

Trei păstori

Trei păstori se întâlniră
Trei păstori se întâlniră
Raza soarelui, floarea soarelui
Și așa se sfătuiră:
Haideți fraților să mergem
Haideți fraților să mergem
Raza soarelui, floarea soarelui
Floricele să culegem.
Și să facem o cunună
Și să facem o cunună
Raza soarelui, floarea soarelui
S-o-mpletim cu voie bună.
Și s-o ducem lui Hristos
Și s-o ducem lui Hristos
Raza soarelui, floarea soarelui
Să ne fie de folos.
....

Deschide ușa, creștine

Deschide ușa creștine
Că venim din nou la tine.
La mulți ani, mulți ani cu bine!
Drumu-i lung și-am obosit
De departe am venit.
La mulți ani, mulți ani cu bine!
Noi la Vișlaem am fost
Unde s-a născut Hristos,
La mulți ani, mulți ani cu bine!
Și-am văzut pe a Sa mamă
Pe care Maria-o cheamă.
La mulți ani, mulți ani cu bine!
Cum umbla din casă-n casă
Ca pe fiul ei să nască
La mulți ani, mulți ani cu bine!
Umblă-n sus și umblă-n jos
Ca să nască pe Hristos
La mulți ani, mulți ani cu bine!
Umblă-n jos și umblă-n sus
Ca să nască pe Iisus
La mulți ani, mulți ani cu bine!
Mai târziu găsi apoi
Un staul mândru de oi
La mulți ani, mulți ani cu bine!
Și-acolo pe fân jos
S-a născut Domnul Hristos
La mulți ani, mulți ani cu bine!
Îngerii din cer coboară
Staulul de-l înconjoară
La mulți ani, mulți ani cu bine!
Îngerii cu flori în mână
Împletesc mândră cunună
La mulți ani, mulți ani cu bine!
Pe cunună-i scris frumos
Că S-a născut Hristos
La mulți ani, mulți ani cu bine!
Care cu puterea Sa
Va împărăți lumea
La mulți ani, mulți ani cu bine!
....

Sus, boieri

Sus, boieri, nu mai dormiți
Vremea e să vă treziți
Casa să v-o măturați,
Flori de măr
Și masa să v-o-ncărcați.
Flori de măr.
Că umblăm și colindăm
Și pe Domnul lăudăm.
În seara Ajunului,
Flori de măr
Până-ntr-a Crăciunului.
Flori de măr.
Că S-a născut Domn prea bun
Flori de măr
În sălașul lui Crăciun,
Flori de măr
Că S-a născut Domn frumos
Flori de măr
Cu numele de Hristos,
Flori de măr.

O, ce veste minunată

O, ce veste minunată
În Vișlaem ni se-arată
Astăzi S-a născut
Cel fără-nceput
Cum au zis proorocii.
Mergând Iosif cu Maria,
În Vișlaem să se-nscrie.
Într-un mic sălaș
Lâng-acel oraș
S-a născut Mesia.
Pe Fiul în al Său nume,
Tatăl L-a trimis în lume
Să se nască și să crească
Să ne mântuiască.
....

Sus la poarta Raiului

Sus la poarta Raiului, poarta Raiului,
Paște turma Tatălui, turma Tatălui.
Linu-i lin și iară lin,
Bate vântul frunza lin,
Lin și iară lin.
Lângă ea un legănel, leagăn legănel,
Cu un copilaș în el, copilaș în el,
Linu-i lin și iară lin,
Bate vântul frunza lin,
Lin și iară lin.
Dar la poartă cine stă? Oare
cine stă?
Stă chiar Maica Precistă, Maica
Precistă.
Linu-i lin și iară lin,
Bate vântul frunza lin,
Lin și iară lin.
Copilașul când dormea, puiul când
dormea,
Maica Sfânta lin cânta
Maica lin cânta
Linu-i lin și iară lin,
Bate vântul frunza lin,
Lin și iară lin.
....

„Herdetişurile” din Vălenii de Călinești sunt unice în Maramureș. În satul Văleni din comuna Călinești, în prima zi de Crăciun, întreaga comunitate se adună și trei indivizi costumați hidos îi „taxează” pe toți cei care au „călcat strămb” în anul ce tocmai se încheie. Viciile tuturor localnicilor se strigă în fața întregului sat, tocmai pentru ca persoana vizată să nu repete greșelile în noul an. Lumea râde și îl ironizează pe cel care a săvârșit rele. Mai mult, părinții pot afla ce „minuni” au făcut odraslele lor de-a lungul anului. Și asta deoarece nici tinerii sau tinerele necăsătorite nu scapă de poezioarele mascaților. Numele obiceiului vine din limba maghiară, «hirdetés», ceea ce înseamnă «știre» sau «anunț».

Feciorii se împart în două cete. O ceată se urcă pe unul din dealuri, cealaltă pe altul. De-acolo strigă, în formă de dialog, tot ce s-a întâmplat în sat. Femeile, fetele, ies pe prispă, de-acolo ascultă: « - Măi băieți, auziți-ați că Ileana lui Berci s-o creștinat cu Mihaiu lui Radu? - Am auzit! Și de duminecă în două săptămâni or face cununie. - Da aceea ați auzit, că Măria lui Andreica din Josani nu-i mai trebe lui Ofrim Gheorghe de nevastă? - Da' de ce nu-i trebe? - Că o găsit-o în podu' șurii cu milișistu' cela din Bărsana. - Nu grăi! Toamna în podu' șurii i-o găsit? Apoi nici mie nu mi-ar trebui așa nevastă! - Da aceea ați auzit, că Ștefanu' lui Vlad, care de un an s-a însurat, vrea să-și lese nevasta? - Da' de ce vrea să-și lese nevasta? - Dipce îi tare leneșă. De un an de când îi măritată încă niciodată nu i-o spălat gatele lui Ștefan. - Noi am auzit că numai' o dată ș-o măritat în casă! Când o fost nunta! - Tomna așa am auzit și noi, că tună gunoiu' în ușă, cât l-o strâns ea tât huc pe după ușă! ».

În Șurdești, fetele pregăteau din timp «struțuri» de rozmarin pentru colindători. Fiecare fată făcea câte 10-12 struțuri și le dădea la băieții care o colindau. Apoi, a doua zi, la hora

Viflaimul reprezintă o scenetă de teatru popular în care apar mai multe personaje biblice care au legătură cu momentul Nașterii Domnului. Astfel, în Viflaim apar Iosif, Maria, Irod, vestitorul, hangiuul, îngerul, doi păstori, cei trei crai de la răsărit, doi ostași, moartea, dracul, moșul și străjerul.

În prezent, în satele din Maramureș se practică jocul caprei cu acompaniament muzical sau jocul caprei inclus într-un spectacol popular complex. La fel ca și la alte jocuri cu măști practicate în timpul sărbătorilor de iarnă, și la jocul „caprei” apar, pe lângă măștile clasice (capra, ciobanul, țiganul), măștile de „draci” sau „moși” care strigă, chiuie și fac spectacol prin mișcățile lor caraghioase.

În Cavnic se păstrează un obicei străvechi ce ține trei zile și trei nopți (chiar 4, în anii în care a patra zi de Crăciun cade duminica). Oricine ajunge de Crăciun în orașul de la poalele Gutâiului poate trăi senzații tari. Pentru că brondoșii, mascați cu zeci de clopote aleargă pe străzi și ulițe. Sentimentul este incredibil în prezența mascaților. Deși nimeni nu poate spune exact anul apariției acestui obicei, există mai multe teorii privind semnificația. Toate amintesc însă că „brondoșii alungă spiritele rele”. Există superstiția conform căreia cei strănși în brațe de brondoși vor avea noroc tot anul ce vine și vor fi feriți de rele. Cea mai plauzibilă variantă privind rădăcina obiceiului este că, mai demult, brondoșii erau un fel de „gărzi de corp” a cetelilor de colindători, care purtau haine

scumpe în timp ce mergeau din casă-n casa cu „Irodul” și „Constantinii”. În ultimii zeci de ani, tradiția s-a pierdut, scenetele fiind jucate doar în biserică în seara de Crăciun, însă brondoșii s-au păstrat în obiceiurile de iarnă. O teorie mai puțin vehiculată, dar care totuși există, este că brondoșii au apărut după invazia tătarilor, care fiind în piei de animale răs-

erau bârfitte persoanele cu o conduită imorală, bețivii, leneșii și zgârciții. Apoi, persoanele care se căsătoreau în anul respectiv sau, dimpotrivă, nu-și găsiseră perechea. Șirul sărbătorilor de iarnă continuă cu Boboteaza, o altă sărbătoare încărcată de simboluri, dar și de voce bună. În multe sate maramureșene în preajma Bobotezei se organizează Vergelul (dans la șură, iar mai nou în căminul cultural). Cu câteva zile înainte de Vergel, feciorii aleg locul de desfășurare a evenimentului și ce muzicant vor angaja. Organizatorii trimit câte un băiat la fiecare fată acasă pentru a o duce la Vergel. Pe lângă mâncare și băutură (adusă de către participanți), tinerii au parte de multă distracție și dansuri specifice acestui eveniment, printre acestea fiind „Danțul dintâi”, „Patru pași”, „Șapte pași”, „Codrenească” și „Roatile”. Vergelul are la origine un ritual premarital, prin care fetele

„CĂPRIȚA” este jucată de 2-3 sau chiar mai mulți copii, din care unul având o costumație specifică, un covor împodobit cu panglici de hârtie colorată ce-l acoperă aproape în întregime, cu un cap de lemn, cu un bot ce clămpăne, imită giumbușlucurile caprei; jucătorul e însoțit uneori de instrumentiști și cântăreți de cântece populare.

„STEAUA” este zugrăvită frumos, cu icoana Nașterii Domnului pe partea centrală, iar pe coarne cu îngeri. Interesant e faptul că steaua e în așa fel construită că în interiorul ei se introduce o lumânare aprinsă, care îi dă un farmec strălucitor, luminând din interior culorile zugrăvelii ei, mai ales în întunericul nopții, când cei patru copii pleacă cu ea în colind. Cu steaua colindă copiii mai mici, până la 12 ani; cei mai mari merg cu „Vifleiul”, un colind foarte plăcut și care amuză în mod deosebit prin jocul păpușilor, pe care păpușarul le joacă având multă îndemânare și mult umor.

„VRĂJITUL” - cu o seară înaintea Anului Nou se adună la o casă băieții și fete care petrec seara aceasta împreună, cu cântece, ghicitori și tot felul de glume. În acest timp, gazda pregătește o masă, într-o cameră separată, câteva străchini, dar toate de același fel, pe care le așează cu gura în jos, punând sub fiecare un cărbune, un pieptene, o oglindă, un inel și un fulg de lână.

Sunt chemați pe rând băieții și fetele, și, în văzul tuturor, întorc câte o strachină. Dacă găsește sub ea cărbunele, înseamnă că pețitorul sau fata pețită va fi urât(ă); de va găsi pieptenele, e colțat(ă); de va nimeri oglinda e frumos/frumoasă; de va găsi inelul, e subțire, zvelt(ă); de va găsi fulgul de lână, e bogat(ă) etc.

Tileguța

Tileguța este un obicei unic în România, sub aceleași auspicii ale poveștii cu strigătura peste sat. E o poveste a structurii de clasă, a ierarhiei sociale, Petrova fiind probabil cea mai conservatoare localitate din Maramureș în ceea ce privește diferența socială. Mai exact, în acest obicei se ironizează foarte mult nemunca și sărăcia, cât și lenea. Pe de o parte, este foarte laudat gospodarul. Obiceiul avea loc în seara de Anul Nou. Feciorii se duceau prin sat cu tileguța pe la fiecare fată și-i spuneau pe față tot ce aveau de spus. Strigau în versuri tot ce aveau de spus să îndulcească puțin vorbele dure. Erau versuri

populare. Prin aceste strigături, obiectivul era ca în noul an să se îndrepte greșelile, să se muncească. Astăzi, obiceiul se practică doar pe scenă, la Căminul Cultural.

Măi Văsăli!
Tu ești, măi Dumni?
Măi Nuțu?
Nu tu ești?
Măi Ili!
Și tu ești a-ai(ci)?

Un fecior
Bată-vă bdiata, feciori,
Răgniți ca niște strigoi!
Mai bine v-ați potoli
Și-orice am plânui,
N-om pune țara la cale
Făr' pe fete la-ncercare!

Alt fecior

Sara bună, măi feciori,
Ce-i pe vremea-aia cu voi,
Nu vreți să viniți la noi?
Să mai clătim tileguța,
Poate s-a-mblânzi iernuța
Că ne-așteaptă fetele
Pe la tăte casele
Ștergându-și fereștile,
Aburind oglinzile.
De când cântă-n bobdi și ceară
S-o întunecat afară!
Da n-am găsit holtei ca voi,
Nici de strigat n-avem pe nime
Că nouă, încă, ni-i rușine!

Alt fecior

Plină-i lumea de feciori
Pe la guri de uliciori,
Stau și tremură subțire
Până ș-a da unu-n șire.
Da noi, de-om vrea(a)
Le-om dovedi
Ș-on ceteraș om omini,
Batăr cât de scump a si!

Alt fecior

Opriți-vă, mă, opriți,
Ce-atâtea boscorodiți,
Gândești că-s jâzii la plată
Când v-adunați laolaltă!

Altul

Io zâc:
Oameni buni și măi fârtați,
Bine-ar si să mă-ascultați,
Și-un urător trebe a nămni
C-a tre anu
Și noi tăt om plânui!

Altul

Io vreu să siu urător,
Da de-oi pute să-nsor
Că de când tăt tilegesc
Am început să-ncărunțesc,
Nici una nu se nădăie
Să vrie să sie a mie

Altul

Dacă-i planu-așe, pretine,
En ascultă-mă pe mine:
Măi feciori, io zâc, adică
Să scoată-o sticlă de horincă!

Feciorul:

Da-or chiar și la coconi!
Deie Domnu
Roadă-n pomni
Și boală-n domni!

Sărbătorile de iarnă în satele cu etnici ucraineni au loc după calendarul iulian. Ele încep cu 7 ianuarie și se termină cu Boboteaza și Sf. Ioan pe 20 ianuarie.

Sărbătorile de iarnă pe rit vechi

Primul obicei este „ViŃlaimul”, reprezentând o demonstrație a evenimentelor biblice și anume nașterea Mântuitorului Isus Hristos. Seara se face la biserică Litie la care participă tot satul. La miezul nopții se iese de la Litie. Atunci se grupează tinerii separat de vârstnici și merg în grupuri numeroase să colinde pe la fiecare participant. Colindă toată noaptea, merg pe la fiecare acasă. Colindele sunt acompaniate de vioară (ceteră), tobă (dobă), chitară (zungură). În această formație colindă în noaptea de Crăciun precum și pe parcursul următoarelor două nopți.

Separat, vârstnicii formează și ei grupuri și colindă pe la toate familiile din grup pe parcursul întregii nopți de Crăciun, dar și în următoarele două nopți.

ViŃlaimul se pregătește încă din postul Crăciunului prin tinerii satului, sub îndrumarea preotului. Aceștia se grupează în două-trei ViŃlaimuri. Un ViŃlaim numără 12 băieți care, păstrând obiceiul din bătrâni, fac repetiție la fiecare dintre ei, pe rând. Ținuta lor este de teatru. Costumele necesită resurse de timp și răbdare pentru realizarea lor. Ei colindă satul de-a lungul lui, pe timpul Crăciunului, poposind pe la casele unde sunt poftiți.

„PLUGUȘORUL” este o copie fidelă a plugului, bine meșteșugit, frumos împodobit cu brad și purtat de obicei de patru băieți îmbrăcați în costum național. Urarea ce o fac la casele gospodarilor este aceea de spor, bunăstare, recolte bogate, sănătate, belșug și bucurii.

„SORCOVA” este un obicei practicat de băieți și fetițe până la vârsta de șapte ani, care trec pe la casele gospodarilor, urându-le sănătate și mulți ani.

*Colinda nu-i mai multă
Să trăiască cine-ascultă
Sus la ceruri o-nălțăm
Și la gazde o-nchinăm*

*O-nchinăm cu veselie
Și cu mare bucurie
C-am ajuns seara de-ajun
A bătrânului Crăciun*

*Sus, mai sus v-am înălțat
Ce-am știut noi v-am cântat
Să rămâneți sănătoși
Sănătoși și bucuroși*

*C-am ajuns ziua cea sfântă
Când colindele se cântă
Sărbătoarea lui Hristos
Să vă fie de folos!*

